

Hodnocení důkazů

Pokud skutkové závěry soudu prvního stupně nemají nezbytně nutnou míru přesvědčivosti a koherence, pokud jsou v extrémním rozporu s obsahem některých provedených důkazů, pak soud druhého stupně je povinen na takovouto situaci reagovat a vyvodit z ní adekvátní trestněprocesní důsledky. Obecně platí, že orgány činné v trestním řízení postupují tak, aby byl zjištěn skutkový stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti, a to v rozsahu, který je nezbytný pro jejich rozhodnutí. Bez návrhu stran objasňují se stejnou pečlivostí okolnosti svědčící ve prospěch i v neprospěch obviněného (§ 2 odst. 5 tr. ř.). Podle zásady volného hodnocení důkazů zakotvené v ustanovení § 2 odst. 6 tr. ř. hodnotí důkazy podle svého vnitřního přesvědčení, založeného na pečlivém uvážení všech okolností případu jednotlivě i v jejich souhrnu. Tato zásada však nesmí být projevem jejich libovůle, resp. svévole. Je nezbytné ji strukturovat do konkrétních komponentů a kritérií. Jedním z nich je transparentnost rozhodování, tedy povinnost důkazní postup vždy vyčerpávajícím způsobem popsat a logicky i věcně přesvědčivým způsobem odůvodnit.

(Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 8 Tdo 853/2007, ze dne 23.8.2007)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v neveřejném zasedání o dovolání nejvyšší státní zástupkyně podaném v neprospěch obviněného M. F., proti usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 18. 1. 2007, sp. zn. 6 To 105/2006, jako soudu odvolacího v trestní věci vedené u Krajského soudu v Brně pod sp. zn. 2 T 1/2006, tak, že podle § 265k odst. 1 tr. ř. se zrušují usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 18. 1. 2007, sp. zn. 6 To 105/2006, a rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 6. 10. 2006, sp. zn. 2 T 1/2006. Podle § 265k odst. 2 tr. ř. se zrušují současně také všechna další rozhodnutí na zrušená rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Podle § 265l odst. 1 tr. ř. se Krajskému soudu v Brně přikazuje, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Z odůvodnění :

Státní zástupce Krajského státního zastupitelství v Brně podal dne 1. 2. 2006 u Krajského soudu v Brně na obviněného M. F. (dále převážně jen „obviněný“) obžalobu pro skutek, který právně kvalifikoval jako trestné činy vraždy podle § 219 odst. 1, odst. 2 písm. h) tr. zák. a neoprávněného držení platební karty podle § 249b tr. zák.

Krajský soud v Brně původním rozsudkem ze dne 2. 5. 2006, sp. zn. 2 T 1/2006, pro skutek právně kvalifikovaný jako trestný čin vraždy podle § 219 odst. 1, odst. 2 písm. h) tr. zák. obviněného zprostil obžaloby podle § 226 písm. c) tr. ř., zatímco pro skutek právně kvalifikovaný jako trestný čin neoprávněného držení platební karty podle § 249b tr. zák. jej uznal vinným a uložil mu za něj trest odnětí svobody v trvání osmnácti měsíců, pro jehož výkon jej zařadil podle § 39a odst. 2 písm. c) tr. zák. do věznice s ostrahou.

Vrchní soud v Olomouci jako soud odvolací v neveřejném zasedání usnesením ze dne 18. 7. 2006, sp. zn. 6 To 59/2006, k odvoláním státního zástupce i obviněného napadený rozsudek podle § 258 odst. 1 písm. b), c), d) tr. ř. v celém rozsahu zrušil a podle § 259 odst. 1 tr. ř. věc vrátil soudu prvního stupně, aby učinil nové rozhodnutí.

Krajský soud v Brně v pořadí druhým rozsudkem ze dne 6. 10. 2006, sp. zn. 2 T 1/2006, podle § 226

písm. c) tr. ř. zprostil obviněného obžaloby pro skutek, který měl spáchat tím, že „dne 3. 5. 2005 mezi 19:00 hod. až 20:00 hod. ve Z., v bytě umístěném ve 4. poschodí domu, s úmyslem usmrtit a zmocnit se peněz, fyzicky napadl svoji matku S. F., tím způsobem, že ji tloukl pěstmi do oblasti hlavy, rdousil rukama a nakonec přesně nezjištěným bodně-řezným ostrým nástrojem, nejspíše nožem, zaútočil na přední plochu krku, čímž jí způsobil úder rukou prokrvácení měkkých pokrývek lebních v pravé i levé čelní krajině a vlevo i ve spánkové krajině včetně lehkého prokrvácení obou spánkových svalů a dále poranění měkkých tkání pravého oka, rdoušením pak prokrvácení měkkých tkání levé poloviny krku, zejména zlomeniny velkého rohu jazyky vpravo a obou horních rohů štítné chrupavky a bodně-řeznou ránou krku protětí cévních pletení a svalové partie přední plochy krku i štítné chrupavky, kdy právě posledně zmíněné zranění bylo bezprostřední příčinou smrti poškozené, která na místě zemřela, tuto pak zabalil do dek, ovázal provázkem a ukryl v lůžkovém prostoru postele“, v němž byl obžalobou spatřován trestný čin vraždy podle § 219 odst. 1, 2 písm. h) tr. zák.; soud totiž dospěl k závěru, že nebylo prokázáno, že tento skutek spáchal obviněný.

Usnesením z téhož dne jmenovaný soud současně rozhodl, že podle § 23 odst. 1 tr. ř. se vylučuje k samostatnému projednání řízení o skutku, který vykazuje znaky trestných činů krádeže podle § 247 odst. 1, 2 tr. zák. a neoprávněného držení platební karty podle § 249b tr. zák. a jehož se měl obviněný dopustit tím, že: „dne 3. 5. 2005 v přesně nezjištěnou dobu mezi 19.00 hodin až 20.00 hodin ve Z., v bytě umístěném ve 4. poschodí domu ukradl peněžní hotovost ve výši okolo 50.000,- Kč, příruční trezorek v hodnotě 448,- Kč, dámskou peněženku v hodnotě 130,- Kč, mobilní telefon zn. Nokia 3310 v hodnotě 2.748,- Kč, platební kartu vedenou u G. M. b., a.s. a patřící jeho zemřelé matce, osobní doklady a další drobné věci, na parkovišti před domem osobní automobil zn. Ford Eskort 1.4, v hodnotě 115.600,- Kč“.

Důvodem tohoto postupu byla potřeba objasnění otázky souhlasu poškozených (dědiců) s trestním stíháním obviněného pro trestný čin krádeže podle § 247 odst. 1, 2 tr. zák.; o vyloučení skutku nebylo dosud rozhodnuto.

Proti zprošťujícímu rozsudku podal státní zástupce odvolání, které Vrchní soud v Olomouci ve veřejném zasedání usnesením ze dne 18. 1. 2007, sp. zn. 6 To 105/2006, podle § 256 tr. ř. zamítl.

Toto usnesení odvolacího soudu napadla nejvyšší státní zástupkyně (dále též „dovolatelka“) dovoláním podaným v neprospěch obviněného z důvodu uvedeného v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. [§ 265b odst. 1 písm. l) tr. ř.], neboť je přesvědčena, že rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku [§ 265b odst. 1 písm. g) tr. ř.].

V odůvodnění svého podání dovolatelka uvedla, že soudům obou stupňů se podařilo jistým způsobem zmapovat jednání obviněného od odpoledních až do pozdních nočních hodin dne 3. 5. 2005, vzaly dokonce za prokázané, že obviněný byl kolem 19.00 hodin u matky v bytě, že se s ní hádal a došlo mezi nimi i k jistému násilí, nicméně uzavřely, že tvrzení obžaloby, že tato hádka přerostla v úmyslné usmrcení poškozené bodně-řezným nástrojem, nemá v provedených důkazech dostatečnou oporu. Současně zdůraznily, že na místě činu nebyl nalezen vražedný nástroj, v bytě bylo uklizeno a minimum zajištěných stop obviněného jako pachatele trestného činu vraždy neusvědčuje. Odvolací soud podrobně hodnotil i otázku motivu a uzavřel, že obviněný neměl důvod svou matku usmrtit, jelikož se o něj v podstatě starala, hradila mu ubytování, připravovala mu jídlo a na její přímluvu mohl, byť brigádně, pracovat ve firmě svého otce. Podle soudů obou stupňů nepřímé důkazy sice vedou k důvodnému podezření vůči obviněnému, nejsou však natolik dostatečným podkladem, aby obviněný mohl být uznán vinným z úmyslného usmrcení matky, a proto aplikovaly zásadu „in dubio pro reo“ a obviněného obžaloby zprostily.

S takovým závěrem a argumentací Krajského soudu v Brně, která byla jako správná potvrzena

Vrchním soudem v Olomouci, se nejvyšší státní zástupkyně neztotožnila. V obecné rovině vytkla oběma soudům, že nezohlednily významné okolnosti případu svědčící pro existenci formálních i materiálních předpokladů pro posouzení jednání obviněného v rámci skutkové podstaty trestného činu vraždy podle § 219 odst. 1, odst. 2 písm. h) tr. zák. V podrobnostech uvedla, že ze svědecké výpovědi otce obviněného Ing. O. F. vyplývá, že obviněný se u rodičů zdržoval „jenom když měl nějaký průšvih a potřeboval peníze“. Syn svědka zklamal způsobem života, který vedl. Manželství obviněného se rozpadlo údajně proto, že manželce odcizil nějaké peníze, často hrál na výherních automatech a v souvislosti s tím po rodičích poptával peníze na úhradu dluhů (jednalo se o částky 1.000,- až 10.000,- Kč). Situace došla tak daleko, že svědek syna z bytu vykázal, ten pak i nadále docházel za matkou - poškozenou S. F. a ta jej finančně podporovala. Vždy na ni naléhal, až jeho prosbám podlehla a požadované peníze mu poskytla. Asi týden před událostí svědek obviněného na žádost poškozené zaměstnal brigádně ve vlastní firmě. Dne 3. 5. 2005 odjel svědek služebně do L. a zpět domů se vracel až následujícího dne kolem 20.00 hodin. Obviněný o této skutečnosti věděl, což potvrdil i svědek A. D., který byl s obviněným a jeho otcem dne 3. 5. 2005 na obědě a Ing. O. F. hovořil o služební cestě do L. Mrtvolu poškozené svědek objevil až kolem 11.00 hodin dne 5. 5. 2005 ukrytou v úložném prostoru postele. Předtím se snažil poškozené opakovaně telefonovat na její mobilní telefon, ta však hovory nepřebírala. Z bytu se svědkovi mj. ztratila jeho riflová bunda a odcizen byl i koberec z předsíně.

Dovolatelka zmínila i další svědecké výpovědi. Z. Z. vypověděla, že pracuje jako servírka v restauraci v D. L. Dne 3. 5. 2005 do restaurace přišel kolem 15.00 hodin obviněný a hrál na výherních automatech. Kolem 19.00 hodin již jeho dluh dosáhl 3.000,- Kč a svědkyni slíbil, že do 20.00 hodin téhož dne dluh uhradí. Za tímto účelem jí předal tašku s vlastními doklady (občanský průkaz a řidičský průkaz). Do restaurace se vrátil kolem 21.15 hodin, měl na sobě jinou bundu než před tím a z její vnitřní kapsy vytáhl obálku, ve které byl svazek bankovek. Z těch předal svědkyni 3.200,- Kč a pokračoval ve hře na výherních automatech. Svědkyně si také vzpomněla, že jí rozměnil na menší bankovky několik bankovek v hodnotě 1.000,- Kč a požádal ji, aby nikomu neříkala, že u sebe má větší finanční obnos. Obdobně vypověděl M. G., který obviněného krátce sledoval v restauraci dne 3. 5. 2005 kolem 22.00 hodin při hře na výherních automatech a zaregistroval, že obviněný u sebe měl obálku, z níž v jednom okamžiku vytáhl bankovku 1.000,- Kč a použil ji ke hře. Svědkyně V. J. vypověděla, že se s obviněným M. F. před událostí znala asi dva roky. Jelikož jí opakovaně v jejím bytě odcizil peníze a další věci, z bytu jej vyhodila. Obviněného charakterizovala jako „podvodníka a zloděje“.

Svědka Z. N. ve své výpovědi popsal, že provozuje taxislužbu s vozidlem zn. Audi, jedná se o vozidlo s hráškově zelenou metalízou. Dne 3. 5. 2005 byl dispečerem vyslán do obce D. L., kde na něj kolem 17.45 až 17.50 hodin čekal v restauraci zákazník, který se nechal odvést do P. ve Z. k tzv. bytovce L. Zákazník jej požádal, aby na něj počkal 10 až 15 minut, zálohu mu nedal žádnou. Asi za 35 minut na něj zákazník volal z jednoho balkonu, aby počkal dalších asi 10 minut. Po celkově 45 minutách se zákazník vrátil zpět do vozidla a nechal se odvézt k Hotelu M. ve Z., kde uhradil celkem 750,- Kč. Tuto částku platil z balíčku přeložených bankovek. Svědek zaregistroval, že zákazník se z bytu v P. vrátil v jiné bundě, než kterou měl oblečenu původně, nově přišel v riflové bundě. Po určité době svědek zaregistroval, že dispečer posílá kolegu K. D. k Hotelu M. ve Z., aby odvezl zákazníka do P. K. D. tohoto zákazníka odvezl k tzv. bytovce L., ten mu ihned uhradil 100,- Kč a vešel brankou do domu; svědek z místa odjel.

Soused manželů F. M. V. jako svědek popsal událost krátce před 19.00 hodin dne 3. 5. 2005, kdy procházel kolem bytu F., čas si uvědomuje přesně, jelikož šel pro syna k tchyni, která žije v téže domě naproti bytu F. Syna přivedl domů na Večerníček, který začíná v 19.00 hodin. Z bytu F. slyšel hádku, paní F. křičela „Běž pryč! Vypadni! Odejdi“ a mužský hlas ji vyzýval, aby byla zticha. Následně slyšel paní F. křičet „Pusť mě! Pusť mě!“ Hádka v bytě F. mohla trvat asi 45 minut, slyšel i

bouchnutí dveří, mužský hlas nepoznal a nejprve se domníval, že se hádají manželé F. Hádku slyšel i na balkoně, kam se posadil a pil kávu; odtud také zaregistroval, že před domem parkuje vozidlo taxi zelené barvy, značky Audi nebo Mazda. Do tohoto vozidla nakonec nastoupil obviněný (měl na sobě riflovou bundu nebo riflovou košili) a odjel.

Dovolatelka připomněla, že hádku v bytě F. kolem 19.00 hodin dne 3. 5. 2005 zaregistrovala i svědkyně Mgr. M. V. (manželka M. V.), jež na chodbě čekala na syna, který se měl vrátit od její matky. Slyšela poškozenou křičet „Tak mě pusť!“ a mladý mužský hlas, který opakoval „Já jsem tě přišel jen o něco požádat“. O hádce u F. řekla manželovi a ten pro syna raději došel sám. V průběhu hádky slyšela z bytu F. tupé údery, mohlo jich být snad deset, jako by někdo narážel na skříň. Z balkonových dveří následně viděla z domu vycházet muže v riflové bundě, patrně se jednalo o obviněného, do obličeje mu neviděla. Tento muž nasedl před domem do zeleného vozidla taxi a odjel, v bytě F. byl od tohoto okamžiku klid.

Obdobně vypověděla i D. Č. (matka Mgr. M. V.), která z bytu F. také slyšela dne 3. 5. 2005 hádku paní F. s nějakým mužem. Paní F. volala „Nech mě! Nech mě!“ a mužský hlas jí odpovídal „Nekřič! Nekřič! Já jsem se s Tebou přišel jenom domluvit“. Zeť M. V. chtěl v průběhu hádky u bytu F. zazvonit, ale svědkyně mu to rozmluvila. Zeť pak za ní přišel ještě kolem 20.00 hodin a řekl jí, že viděl z domu vycházet obviněného a od té doby je v bytě F. podezřelé ticho. Opět chtěl u bytu F. zazvonit, což mu svědkyně opakovaně rozmluvila s tím, aby se do ničeho nemíchal.

Nejvyšší státní zástupkyně citovala i výpověď obviněného M. F. Ten uvedl, že dne 3. 5. 2005 odešel kolem 14.00 hodin ze zaměstnání a navštívil restauraci, kde vypil několik piv a prohrál 2.000,- až 3.000,- Kč na výherních automatech. Vzhledem k tomu, že u sebe neměl peníze, domluvil se se servírkou, že jí peníze ještě toho dne přiveze a na podporu svých slov jí zanechal vlastní doklady. Peníze se rozhodl sehnat od matky, a proto odjel taxíkem do Z.-P. Matku navštívil kolem 18.15 hodin, chvíli se s ní hádal, jelikož mu odmítala vydat peníze, nakonec mu však vydala 100,- Euro a 3.000,- Kč. Po matce také požadoval přípravu jídla na druhý den do zaměstnání, jelikož jídlo mu jinak ráno nosil otec, ten však byl služebně v L. Vzhledem k tomu, že matka neměla nic k jídlu připraveno, domluvil se s ní, že se pro jídlo zastaví později a z bytu odešel. Když odcházel, dala mu matka otcovu riflovou bundu, jelikož přšelo a on měl pouze mikinu. Taxíkem se poté nechal odvést do centra Z. k Hotelu M., kde si koupil cigarety a jiným taxíkem odjel zpět do P., kde se asi hodinu procházel. Za matkou šel znovu kolem 21.00 hodin; jelikož nereagovala na zvonění, vzal za kliku a zjistil, že je odemčeno. Vešel tedy do bytu a v ložnici v úložném prostoru postele objevil mrtvolu matky - měla proríznuté hrdlo. Poté zpanikařil, z bytu odcizil malý trezorek, asi 20.000,- Kč, doklady a klíče od vozidla Ford Eskort, které bylo zaparkováno před domem a matka jej užívala, a vzal také matčin mobilní telefon, který pak používal s vlastní SIM kartou, vzal také matčinu platební kartu, jejímž prostřednictvím nakupoval benzin. Osobním automobilem matky pak odjel do restaurace, kde uhradil předchozí dluh a hrál na výherních automatech až do zavírací hodiny. Uvažoval dokonce, že věc oznámí policii, „něco se v něm však zlomilo“ a ráno odjel do P., kde navštívil Velvyslanectví B. r. a požádal o vízum. Na udělení víza čekal asi dva nebo tři dny, tuto dobu trávil v P., H. a jednou navštívil i P.; poté odjel do B., kde byl následně zadržen a dne 1. 8. 2005 byl eskortován zpět do Č. r.

Dovolatelka zdůraznila, že ve věci je významným objektivním důkazem výpis telekomunikačního provozu mobilního telefonu poškozené S. F. Přestože měla být dle výpovědi obviněného po jeho prvním odchodu z bytu naživu, bylo z jejího mobilního telefonu voláno dne 3. 5. 2005 v 19:42:48 z lokality Z.-M., Hotel M., kam obviněného z bytu rodičů odvezl vozidlem Taxi svědek Z. N. Při hovoru byla použita SIM karta obviněného M. F., který volal své bývalé přítelkyni V. J. V čase 19:49:10 je z téhož telefonu za použití SIM karty obviněného opět voláno na telefonní číslo informací o telefonních číslech, i tento hovor je lokalizován přes buňku Z.-M., Hotel M. Ve 20:34:57 odešel z mobilního telefonu poškozené hovor za použití SIM karty poškozené s lokalizací místa bytu poškozené a následně z tohoto místa ve 20:49:14 přichází na telefonní číslo obviněného SMS o navýšení kreditu,

opět s lokalizací bytu poškozené. Obviněný přitom opakovaně tvrdil, že mobilní telefon matce odcizil až kolem 21.00 hodin, kdy již nebyla naživu. Je však nezpochybnitelné, že manipuloval s mobilním telefonem a SIM kartou poškozené v lokalitě Z.-M., Hotel M. v době před 20.00 hodin. Tato skutečnost ve spojení s dalšími opatřenými důkazy (srov. shora) umožňuje učinit logický a nezvratný závěr, že to byl právě obviněný, kdo svou matku úmyslně usmrtil.

V této souvislosti dovolatelka poukázala na ústavní náleze ze dne 18. 8. 2004, sp. zn. I. ÚS 55/04, v němž Ústavní soud judikoval, že z hlediska spravedlnosti je v dovolacím řízení lhotejno, zda vada spočívá na právním či skutkovém základě, přičemž Nejvyšší soud vykládá trestní řád restriktivně [konkrétně ustanovení § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř.], takže není k dispozici efektivní prostředek k nápravě určitých vad. V této souvislosti také zmínila, že Nejvyšší soud v aktuálních rozhodnutích opakovaně připustil zásah do skutkového zjištění i v rámci řízení o dovolání, avšak pouze tehdy, existuje-li extrémní nesoulad mezi vykonanými skutkovými zjištěními na straně jedné a právními závěry soudu na straně druhé, a současně učiní-li dovolatel tento „nesoulad“, resp. nesprávnost předmětem dovolání (právně relevantně ji namítne). V posuzovaném případě se právě o takový extrémní nesoulad mezi učiněnými skutkovými zjištěními a právními závěry soudu – z důvodů výše rozvedených důvodů – jedná.

Nejvyšší státní zástupkyně se poté vyjádřila ke způsobu hodnocení provedených důkazů soudy obou stupňů a uvedla:

Pokud soudy upozorňují na určité rozpory mezi důkazy (např. svědek Z. N. hovoří o tom, že obviněného z restaurace odvážel k bytu poškozené již před 18.00 hodin), bylo dalšími důkazy spolehlivě prokázáno, že k tomuto došlo asi o jednu hodinu později; také by bylo spíše s podivem, pokud by si svědek jako taxikář s odstupem času pamatoval přesné časové údaje, kdy kterého zákazníka vezl. Servírka Z. Z. pak událost posouvá řádově o 30 minut později, což s ohledem na povahu jejího povolání opět nehovoří o nějakém zásadním rozporu.

Přesvědčující není ani argument, že na místě činu nebyl nalezen vražedný nástroj, jelikož ponechání vraženého nástroje na místě činu je skutečností spíše výjimečnou, prioritou pachatele je logicky vražedného nástroje se zbavit.

Rovněž nelze přisvědčit argumentaci soudu o absenci motivu jednání obviněného, když bylo prokázáno, že obviněný byl při svém způsobu života matkou výrazně finančně podporován, s čímž zásadně nesouhlasil jeho otec Ing. O. F. a syna z tohoto důvodu dokonce z bytu vykázal. Otec obviněného ve své výpovědi také zmínil, že v období předcházejícím činu požadovala poškozená po obviněném změnu životního stylu a odmítala mu nadále poskytovat finanční prostředky. Tuto část výpovědi Ing. O. F. shodně potvrzují svědci manželé V. a D. Č. Je také evidentní, že v době činu byl obviněný opět ve finanční tísní (což sám nepopírá) a byl i v tísní časové, když svědkyni Z. Z. zanechal vlastní doklady až do okamžiku vrácení dluhu, který přislíbil vrátit do 20.00 hodin dne 3. 5. 2005. V této souvislosti nelze přehlédnout, že svědku Z. N., který obviněného odvážel poprvé od bytu poškozené, obviněný uhradil částku 750,- Kč, přičemž v tu dobu již u sebe měl balíček přeložených bankovek. S ohledem na obsah svědeckých výpovědí manželů V. a D. Č. lze při dodržení zásad logického myšlení vyloučit, že by poškozená vydala obviněnému finanční prostředky dobrovolně.

Pochyb nemůže být také o tom, že obviněný byt rodičů navštívil dne 3. 5. 2005 podruhé před 21.00 hodinou (viz výpis telekomunikačního provozu mobilního telefonu poškozené) a při této druhé návštěvě, která mohla řádově trvat i několik hodin, měl dostatečný časový prostor k tomu, aby v bytě uklidil, přemístil mrtvolu do úložného prostoru postele a odstranil koberec z předsíně, který mohl být potřísněn krví. Pokud soudy obou stupňů argumentují také tím, že nikdo ze svědků nezaregistroval na oděvu obviněného krevní stopy, lze k tomu dodat, že obviněný jednak nemusel být krví na oděvu vůbec potřísněn, současně je evidentní, že po první (asi 45 minutové) návštěvě v bytě rodičů se

nadále pohyboval v riflové bundě otce, když před tím měl oblečenu mikinu.

Dovolatelka v obecné rovině rovněž konstatovala, že existence určitých rozporů mezi provedenými důkazy sama o sobě neznámá, že by nebylo možné uznat obviněného vinným trestným činem a že by jakékoli rozpory mezi důkazy musely nutně vést k uplatnění pravidla „in dubio pro reo“, jak se tomu stalo v posuzovaném případě. I přes určité rozpory mezi důkazy může soud podle konkrétní důkazní situace dospět ke spolehlivému závěru o spáchání trestného činu obviněným, jak je tomu právě v této trestní věci. Rozhodnout ve prospěch obviněného lze pouze za předpokladu, jestliže existující rozpory jsou tak zásadní, že vina obviněného není nepochybná ani po pečlivém vyhodnocení všech důkazů (srov. usnesení Ústavního soudu ze dne 3. 12. 1998, sp. zn. III. ÚS 286/98). Uvedené pravidlo je namísto použít jen tehdy, jsou-li zde pochybnosti důvodné, tj. rozumné a v podstatných skutečnostech, takže v konfrontaci s nimi by výrok o spáchání trestného činu obviněným nemohl obstát. Pochybnosti tedy musí být z hlediska rozhodnutí o vině závažné a již neodstranitelné provedením dalších důkazů nebo vyhodnocením stávajících důkazů. Podaří-li se pochybnosti odstranit tím, že budou důkazy hodnoceny volně podle vnitřního přesvědčení a po pečlivém, objektivním a nestranném uvážení všech okolností případu jednotlivě i v jejich souhrnu, jak tomu v posuzovaném případě nebylo, pak není důvod rozhodovat ve prospěch obviněného, svědčí-li důkazy o jeho vině, třebaže jsou mezi nimi určité rozpory a třebaže jde o důkazy nepřímé.

Podle dovolatelky se v dané trestní věci jedná o typický případ, kdy nepřímé důkazy ve svém souhrnu tvoří logickou, ničím nenarušenou a uzavřenou soustavu vzájemně se doplňují, navazují na sebe a ve svém celku spolehlivě dokazují vinu obviněného, jelikož jsou navzájem v takovém příčinném vztahu k dokazované skutečnosti, že z nich lze dovodit pouze jediný závěr, a to již zmiňovaný závěr o vině obviněného. Závěr o tom, zda jsou nebo nejsou naplněny všechny objektivní i subjektivní znaky skutkové podstaty trestného činu, tedy zda zde je též zavinění pachatele ve smyslu trestního zákona a v jaké formě, je závěrem právním. Právní závěr o subjektivních znacích trestného činu se však musí zakládat na skutkových zjištěních soudu vyplývajících z provedení dokazování, stejně jako závěr o objektivních znacích trestného činu. Při zjišťování okolností, které mají význam pro závěr o zavinění, nelze předem přikládat zvláštní význam žádnému důkaznímu prostředku, ale na zavinění a jeho formu je třeba usuzovat ze všech konkrétních okolností, za nichž byl čin spáchán, a ze všech důkazů významných z tohoto hlediska, včetně doznání pachatele, pokud existuje. Nelze proto jen ze skutečnosti, že obviněný popírá zavinění, dovodit, že zjištění zavinění a jeho formy nepřichází do úvahy, jelikož zavinění lze zjistit i na podkladě jiných důkazních prostředků, přičemž okolnosti subjektivního charakteru lze při absenci doznání obviněného zpravidla dokazovat pouze nepřímou z okolností objektivní povahy, z nichž lze podle zásad správného a logického myšlení usuzovat na vnitřní vztah pachatele k porušení nebo ohrožení zájmu chráněného trestním zákonem. Může to být i určité chování pachatele [např. poté, co údajně zjistí, že jeho matku někdo zavraždil, odjíždí do restaurace, kde hraje na výherních automatech (při vědomí toho, že otec se do bytu nevrátí) a poté téměř bezprostředně prchá do B.], neboť i takové jednání je projevem jeho vůle. Důsledný postup soudu podle § 2 odst. 6 tr. ř. a respektování zásad správného a logického myšlení tak mělo v posuzované věci vyústit v odůvodněný závěr, že to byl právě obviněný, kdo úmyslně usmrtil poškozenou S. F.

Ve světle shora rozvedených skutečností je podle nejvyšší státní zástupkyně zřejmé, že ve věci lze učinit nezvratný a logický právní závěr, že jednáním obviněného byly naplněny všechny zákonem požadované objektivní i subjektivní znaky skutkové podstaty trestného činu vraždy podle § 219 odst. 1, odst. 2 písm. h) tr. zák. Pokud Krajský soud v Brně obviněného podle § 226 písm. c) tr. ř. zprostil obžaloby, spočívá jeho rozhodnutí na nesprávném právním posouzení skutku, jelikož učiněný právní závěr je v extrémním rozporu s vykonanými skutkovými zjištěními; pokud pak Vrchní soud v Olomouci napadeným usnesením podle § 256 tr. ř. zamítl odvolání státního zástupce, rozhodl tak o zamítnutí řádného opravného prostředku proti rozsudku soudu prvního stupně, ačkoli v řízení

předcházejícím byl dán důvod dovolání uvedený v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř.

Závěrem dovolatelka připomněla, že napadené usnesení Vrchního soudu v Olomouci je v posuzované věci již druhým rozhodnutím v odvolacím řízení, přičemž z odůvodnění jeho původního rozhodnutí je zřejmé, že tehdy přisvědčil argumentaci státního zástupce, že hodnocení důkazů nalézacím soudem je v přímém rozporu s pravidly formální logiky. Krajský soud v Brně poté ve věci provedl jediné hlavní líčení (dne 4. 10. 2006), v němž provedl okrajové doplnění dokazování výslechem svědkyně V. J. a přečtením zprávy Českého hydrometeorologického ústavu ze dne 8. 8. 2006. Důkazní situace se tak fakticky nijak nezměnila a přesto soud prvního stupně opětovně rozhodl zprošťujícím výrokem, který odvolací soud potvrdil jako správný a mimo jiné v něm konstatoval, že nalézací soud již v novém rozhodnutí důkazy hodnotil řádně. Citovaný závěr odvolacího soudu se tak dostal do příkrého rozporu s jeho již jedenkrát deklarovaným právním názorem.

Za tohoto stavu s odkazem na ustanovení § 265b odst. 1 písm. g), l) tr. ř. dovolatelka navrhl, aby Nejvyšší soud v neveřejném zasedání, k jehož konání může přistoupit s ohledem na ustanovení § 265r odst. 1 písm. b) tr. ř., podle § 265k odst. 1, odst. 2 tr. ř. za podmínky uvedené v § 265p odst. 1 tr. ř. zrušil usnesení Vrchního soudu v Olomouci, sp. zn. 6 To 105/2006 ze dne 18. 1. 2007, jakož i jemu předcházející rozsudek Krajského soudu v Brně, sp. zn. 2 T 1/2006, ze dne 6. 10. 2006 a všechna další rozhodnutí na zrušená rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu, a dále postupoval podle § 265l odst. 1 tr. ř. a přikázal Krajskému soudu v Brně, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Pokud by Nejvyšší soud ČR shledal, že v posuzované věci je nutno rozhodnout jiným způsobem, než předpokládaným v § 265r odst. 1 písm. b) tr. ř., vyjádřila i pro tento případ souhlas s projednáním věci v neveřejném zasedání.

V souladu s ustanovením § 265h odst. 2 tr. ř. se k podanému dovolání vyjádřil obviněný prostřednictvím obhájce Mgr. et Bc. P. S. Ve vyjádření uvedl, že dovolání nejvyšší státní zástupkyně, stejně jako předchozí odvolání státní zástupkyně Krajského státního zastupitelství v Brně, směřuje čistě do hodnocení důkazů, což je výlučnou pravomocí soudu prvního stupně. Ten při svém rozhodování vycházel z dostatečného množství důkazů navržených oběma stranami, které také pečlivě hodnotil, o čemž svědčí rozsáhlé odůvodnění jeho rozhodnutí, přičemž tyto důkazy vedly ke zjištění skutečného stavu věci a byly dostatečným podkladem pro rozhodnutí o jeho nevině. Vyjádřil nesouhlas s argumentací, která je v dovolání uvedena, že v daném případě by se mělo jednat o extrémní nesoulad mezi vykonanými skutkovými zjištěními na straně jedné a právními závěry na straně druhé, což by mělo Nejvyššímu soudu umožnit, aby se takovým dovoláním mohl zabývat. Měl za to, že tato argumentace není na místě, neboť – jak se k této otázce vyjádřil již Vrchní soud v Olomouci v odůvodnění svého rozhodnutí – předmětná trestní věc je postavena na nepřímých důkazech a soud může opřít výrok o vině o takové důkazy jen za předpokladu, že tvoří ve svém souhrnu logickou a ničím nenarušenou soustavu vzájemně se doplňujících a na sebe navazujících důkazů a usvědčuje z jeho spáchání obviněného, ale současně vylučuje možnost jakéhokoliv jiného závěru. Obviněný je přesvědčen, že soudy obou stupňů dospěly ke správným závěrům, že v dané věci tyto důkazy nejsou dostatečným podkladem pro uznání jeho viny, a proto správně aplikovaly jednu ze základních zásad trestního řízení „in dubio pro reo“ a zprostily jej obžaloby. Závěrem uvedl, že souhlasí s projednáním dovolání v neveřejném zasedání a navrhl, aby Nejvyšší soud odmítl dovolání nejvyšší státní zástupkyně podle § 265i odst. 1 písm. b) tr. ř., neboť toto bylo podáno z jiného důvodu, než je uveden v ustanovení § 265b tr. ř.

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 265c tr. ř.) zjistil, že podané dovolání je přípustné [§ 265a odst. 2 písm. b), h) tr. ř.], bylo podáno osobou oprávněnou [§ 265d odst. 1 písm. a) tr. ř.], v zákonné lhůtě a na místě, kde lze podání učinit (§ 265e odst. 1, 2 tr. ř.), a obsahuje i obligatorní náležitosti stanovené v § 265f tr. ř.

Vzhledem k tomu, že dovolání lze podat jen z důvodů uvedených v ustanovení § 265b tr. ř., musel Nejvyšší soud dále posoudit otázku, zda dovolatelkou uplatněné dovolací důvody podle § 265b odst. 1 písm. g) a l) tr. ř. lze považovat za důvody uvedené v citovaném ustanovení zákona, jejichž existence je zároveň podmínkou provedení přezkumu napadeného rozhodnutí dovolacím soudem.

Z vymezení důvodů dovolání v ustanovení § 265b odst. 1 tr. ř. vyplývá, že důvodem dovolání nemůže být nesprávné skutkové zjištění ani nesprávné hodnocení důkazů, byť to zákon explicitně nestanoví, a to vzhledem k tomu, že právní posouzení skutku i jiné hmotně právní posouzení vždy navazuje na skutková zjištění vyjádřená především ve skutkové větě výroku o vině napadeného rozhodnutí a blíže rozvedená v jeho odůvodnění. Z vymezení obsahu dovolání v ustanovení § 265f odst. 1, 2 tr. ř. a zejména ze znění ustanovení § 265b odst. 1 tr. ř. je dále třeba dovodit, že z hlediska § 265i odst. 1 písm. b) tr. ř. nepostačuje pouhé formální uvedení některého z důvodů vymezených v § 265b odst. 1 písm. a) až l) tr. ř. odkazem na toto zákonné ustanovení, ale tento důvod musí být také skutečně v podaném dovolání tvrzen a odůvodněn konkrétními vadami, které jsou dovolatelem spatřovány v právním posouzení skutku, jenž je vymezen ve výroku napadeného rozhodnutí.

Podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř. lze dovolání podat, jestliže bylo rozhodnuto o zamítnutí nebo odmítnutí řádného opravného prostředku proti rozsudku nebo usnesení uvedenému v § 265a odst. 2 písm. a) až g) tr. ř., aniž byly splněny procesní podmínky stanovené zákonem pro takové rozhodnutí nebo byl v řízení mu předcházejícím dán důvod dovolání uvedený v § 265b odst. 1 písm. a) až k) tr. ř. Z této zákonné citace je zřejmé, že uvedený dovolací důvod spočívá ve dvou alternativách.

Podle první z nich je dán tehdy, pokud bylo rozhodnuto o zamítnutí nebo odmítnutí řádného opravného prostředku proti rozsudku nebo usnesení uvedenému v § 265a odst. 2 písm. a) až g) tr. ř., aniž byly splněny procesní podmínky stanovené zákonem pro takové rozhodnutí. Jde o dovolací důvod procesní, který má zabránit porušení práva na přístup strany k druhé instanci, a to zejména ve formě odmítnutí nebo zamítnutí opravného prostředku bez věcného přezkoumání napadeného rozhodnutí. V posuzované věci však soud druhého stupně v průběhu veřejného zasedání odvolání státního zástupce podle § 254 tr. ř. věcně přezkoumal a podle § 256 tr. ř. rozhodl o zamítnutí odvolání směřujícího v neprospěch obviněného, protože je neshledal důvodným. Procesní podmínky stanovené pro takové rozhodnutí odvolacího soudu tedy splněny byly, neboť nedošlo k omezení odvolatele v přístupu k odvolacímu soudu, a tudíž nemohlo dojít ani k naplnění zmíněného dovolacího důvodu v jeho první alternativě.

Podle druhé alternativy, kterou nejvyšší státní zástupkyně ve svém dovolání výslovně zmínila, je uvedený dovolací důvod naplněn, pokud v řízení, které předcházelo vydání napadeného rozhodnutí, byl dán důvod dovolání uvedený v § 265b odst. 1 písm. a) až k) tr. ř. Podle názoru dovolatelky byl dán v předcházejícím řízení dovolací důvod obsažený v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. a spočívající v nesprávném právním posouzení skutku nebo v jiném nesprávném hmotně právním posouzení. To dovozovala v přesvědčení, že skutkové závěry, které ve věci učinily soudy obou stupňů, jsou v extrémním nesouladu s provedenými důkazy (v této souvislosti poukázala na výše citovaný nálezný Ústavního soudu).

K tomu Nejvyšší soud považuje za potřebné v obecné rovině uvést, že důvod dovolání uvedený v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. je dán v případech, kdy rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotně právním posouzení. V jeho mezích lze namítat, že skutek, jak byl soudem zjištěn, byl nesprávně právně kvalifikován jako trestný čin, ačkoliv o trestný čin nejde nebo jde o jiný trestný čin, než kterými byli obvinění uznáni vinnými. Na podkladě tohoto dovolacího důvodu proto v zásadě nelze přezkoumávat a hodnotit správnost a úplnost skutkových zjištění, na nichž je napadené rozhodnutí založeno, ani prověřovat úplnost provedení dokazování a správnost hodnocení důkazů ve smyslu ustanovení § 2 odst. 5, 6 tr. ř.

Vedle vad, které se týkají posouzení skutku, lze vytýkat též „jiné nesprávné hmotně právní posouzení“. Rozumí se jím zhodnocení otázky, která nespočívá přímo v právní kvalifikaci skutku, ale v právním posouzení jiné skutkové okolnosti mající význam z hlediska hmotného práva. V zásadě nelze postupovat opačně, tedy že v dovolání jsou tvrzeny pochybnosti o rozsahu provedeného dokazování, hodnocení provedených důkazů a správnosti skutkových zjištění. V takovém případě nebyl ve skutečnosti (materiálně) uplatněn dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., který by se týkal nesprávného hmotně právního posouzení, ale důvod jiný, a to pochybnosti o správnosti hodnocení důkazů a na ně navazujících skutkových zjištění.

Takový závěr vyplývá i z toho, že dovolání je specifický mimořádný opravný prostředek, který je určen k nápravě procesních a hmotně právních vad rozhodnutí vymezených v § 265a tr. ř., takže Nejvyšší soud v řízení o dovolání není a ani nemůže být další (v pořadí již třetí) instancí přezkoumávající skutkový stav věci v celé šíři. V takovém případě by se dostával do role soudu prvního stupně, který je z hlediska uspořádání zejména hlavního líčení soudem jak zákonem určeným, tak nejlépe způsobitelným ke zjištění skutkového stavu věci (§ 2 odst. 5 tr. ř.), popř. do pozice soudu druhého stupně, který může skutkový stav korigovat prostředky k tomu určenými zákonem (k tomu srov. přiměřeně usnesení Ústavního soudu např. ve věcech sp. zn. I. ÚS 412/02, III. ÚS 732/02, III. ÚS 282/03, II. ÚS 651/02). V této souvislosti lze také třeba připomenout, že z hlediska nápravy skutkových vad trestní řád obsahuje další mimořádný opravný prostředek, jehož využití by v dané věci mohlo přicházet v úvahu, a to obnovu řízení (§ 277 a násl. tr. ř.).

Jakkoliv námitky skutkové nezakládají žádný z důvodů dovolání podle § 265b tr. ř., a proto ve vztahu k nim neexistuje zákonná povinnost soudu dovolání přezkoumat, nelze tuto zásadu uplatnit v případě zjištění, že nesprávná realizace důkazního řízení má za následek porušení základních práv a svobod ve smyslu dotčení zásadních požadavků spravedlivého procesu. Ani rozhodování o dovolání se totiž nemůže ocitnout mimo rámec ochrany základních práv jednotlivce (tedy i poškozeného) a tato ústavně garantovaná práva musí být respektována (a chráněna) též v řízení o všech opravných prostředcích (k tomu srov. přiměřeně nálezy Ústavního soudu ze dne 25. 4. 2005, sp. zn. I. ÚS 125/04, ze dne 18. 8. 2004, sp. zn. I. ÚS 55/04 aj.).

Vadami důkazního řízení se rozumějí mimo jiné i případy tzv. opomenutých důkazů (mezi ně patří i situace, kdy v řízení provedené důkazy nebyly v odůvodnění meritorního rozhodnutí, ať již negativně či pozitivně, zohledněny při ustálení skutkového základu věci, tj. soud je neučinil předmětem svých úvah a hodnocení, ačkoliv byly řádně provedeny) a případy svévolného hodnocení důkazů provedeného bez akceptovatelného racionálního logického základu, v důsledku čehož jsou soudy učiněná skutková zjištění v extrémním nesouladu s provedenými důkazy (k tomu srov. přiměřeně nálezy Ústavního soudu ze dne 14. 1. 2004, sp. zn. III. ÚS 376/03, ze dne 18. 11. 2004, sp. zn. III. ÚS 177/04 aj.). Příkrý nesoulad mezi skutkovým stavem a právními závěry soudu (stejně jako mezi provedenými důkazy a skutkovým zjištěním) je namísto tehdy, pokud pochybnosti o správnosti zjištěného skutkového stavu jsou takové intenzity, že rozhodnutí soudu by mohlo svědčit o libovůli v jeho rozhodování (srov. přiměřeně usnesení Ústavního soudu ze dne 2. 5. 2005, sp. zn. I. ÚS 248/04 aj.).

Právě o takovou situaci se jednalo i v posuzovaném případě.

Soudu prvního stupně rozhodně nelze upřít snahu provedeným dokazováním objasnit co nejpřesněji a co nejúplněji skutek, pro nějž byl obviněný postaven před soud. Za tím účelem v několika hlavních líčeních (ve dnech 27. 3. 2006, 7. 4. 2006 a 2. 5. 2006) provedl prakticky všechny důkazy opatřené již v přípravném řízení. Podstatné části těchto důkazů také zmínil v obsáhlých popisných pasážích odůvodnění původního zprošťujícího rozsudku (srov. strany 3 až 15). Stručnější jsou již pasáže vztahující se k hodnocení provedených důkazů (strany 16 až 19), v nichž se soud věnoval především časovému a lokálnímu určení pohybu obviněného v odpoledních a večerních hodinách kritického dne.

Přestože se mu to podařilo poměrně přesně a třebaže některé důkazy výrazně svědčily v neprospěch obviněného (soud zmiňuje údaje z výpisů telekomunikačního provozu, závěry znaleckého posudku z oboru zdravotnictví - odvětví soudního lékařství, svědecké výpovědi o hádce ozývající se z bytu manželů F.), dospěl nakonec k závěru, že na těchto důkazech nelze postavit rozhodnutí o vině obviněného trestným činem vraždy, neboť jde jen o nepřímé důkazy, které netvoří ucelený a uzavřený řetězec; proto respektuje zásadu „v pochybnostech ve prospěch viníka“ obviněného obžaloby pro tento skutek a trestný čin zprostil.

Především způsob, jakým nalézací soud hodnotil provedené důkazy, vedly soud druhého stupně k tomu, aby v neveřejném zasedání tento rozsudek k odvolání státního zástupce (ale i obviněného) podle § 258 odst. 1 písm. b), c), d) tr. ř. v celém rozsahu zrušil a podle § 259 odst. 1 tr. ř. věc vrátil soudu prvního stupně, aby učinil nové rozhodnutí. Z odůvodnění usnesení je zřejmé, že odvolací soud se plně ztotožnil se stěžejním principem odvolacích námitek státního zástupce, že nalézací soud nesprávným způsobem vyhodnotil ve věci provedené důkazy, když vycházel toliko z jednostranného náhledu na celý případ a nikoliv z objektivního a logického zhodnocení důkazní situace ve všech souvislostech (srov. stranu 5). Rozvedl dále, proč se s hodnotícím postupem soudu prvního stupně nemůže ztotožnit, a připomněl, že dokazování stojí na nepřímých důkazech a za takové situace je třeba věnovat maximální pozornost všem důkazním prostředkům, které je nutné vyhodnotit tak, jak to má na mysli ustanovení § 2 odst. 6 tr. ř. a nelze apriori provádět jistou „selekcí důkazů“ v rámci jejich hodnocení (stále na str. 5).

Na dalších stranách 6 až 8 svého usnesení odvolací soud podrobně rozvedl okolnosti, které nalézací soud nehodnotil. Vytkl mu jistou míru benevolence při hodnocení časových souvislostí s odkazem na výpisy telekomunikačního provozu mobilních telefonů, opomenutí hodnocení některých objektivních faktů vztahujících se k místu a času pohybu obviněného, nehodnocení toho, co svědci M. a M. V. a D. Č. měli z bytu F. slyšet, nehodnocení tvrzení obviněného v rámci jeho obhajoby kde a v jaké poloze svou matku našel v návaznosti na protokol o ohledání místa činu a pořízenou fotodokumentaci, nehodnocení tvrzení obviněného o důvodech změny v jeho oblečení apod. Třebaže dal nalézacímu soudu v úvahu i doplnění dokazování (zprávou hydrometeorologického ústavu a opětovným slyšením svědkyně V. J.), uložil mu především povinnost věnovat náležitou pozornost hodnocení důkazů tak, aby mělo oporu v ustanovení § 2 odst. 6 tr. ř.

Krajský soud v Brně po vrácení spisového materiálu vyžádal zprávu Českého hydrometeorologického ústavu, pobočka B., kterou přečetl jako důkaz v průběhu hlavního líčení dne 4. 10. 2006. Tehdy vyslechl i svědkyni V. J. a po závěrečných řečech státní zástupkyně a obhájce obviněného a po posledním slově obviněného odročil hlavní líčení za účelem vyhlášení rozsudku na 6. 10. 2006, kdy obviněného znovu zprostil obžaloby podle § 226 písm. c) tr. ř. V odůvodnění tohoto rozsudku znovu obsáhle citoval podstatné části téměř všech provedených důkazů (srov. strany 2 až 17), které nyní již hodnotil podrobněji (strany 17 až 26). Učinil však stejný závěr, že na provedených důkazech nelze postavit rozhodnutí o vině obviněného trestným činem vraždy.

Vrchní soud v Olomouci, který se věcí z podnětu odvolání státního zástupce opět zabýval, tentokrát již nepřisvědčil argumentaci státního zástupce, že hodnocení důkazů nalézacím soudem je v přímém rozporu s pravidly formální logiky. Zprošťující rozsudek potvrdil jako správný a mimo jiné v něm konstatoval, že nalézací soud v novém rozhodnutí se správně, logicky a přesvědčivě vypořádal se všemi okolnostmi významnými pro rozhodnutí. Poukázal i na konstantní judikaturu stojící na stanovisku, že ani za situace, kdy skutečný stav věci není správně zjištěn, odvolací soud může toliko upozornit soud prvního stupně, ve kterých směrech má být řízení doplněno, nebo čím je třeba znovu se zabývat, zásadně však nesmí k samotnému způsobu hodnocení důkazů nalézacím soudem udělovat tomuto soudu jakékoliv závazné pokyny, a že pokud soud prvního stupně postupoval při hodnocení důkazů důsledně podle ustanovení § 2 odst. 6 tr. ř., nemůže odvolací soud napadený rozsudek zrušit jen proto, že sám na základě svého přesvědčení hodnotí tytéž důkazy s jiným v úvahu připadajícím

výsledkem. V neposlední řadě připomněl novelizované ustanovení § 263 odst. 7 tr. ř. a aktuální judikaturu Ústavního soudu stojící na stanovisku, že zasahovat do hodnocení důkazů provedeného soudem prvního stupně lze pouze tehdy, pokud je takové hodnocení v extrémním rozporu s obsahem provedených důkazů.

V rámci těchto teoretických premis, vymezujících obecně činnost odvolacího soudu, Vrchní soud v Olomouci dospěl k závěru, že nalézací soud mantinely ustanovení § 2 odst. 6 tr. ř. respektoval, neboť mu nelze vytknout, že by některý důkaz neprovedl, některý z provedených důkazů nehodnotil či že by hodnocení důkazů bylo provedeno v rozporu se zákonem nebo pravidly formální logiky. V jednotlivostech pak přisvědčil správnosti úvah nalézacího soudu, neztotožnil se s nastíněnou hypotézou státní zástupkyně o snaze poškozené potlačit své nářky a uzavřel, že předmětná věc je postavena toliko na nepřímých důkazech, které sice vedou k důvodnému podezření vůči obviněnému, stojí však osamoceny a neumožňují proto učinit závěr o vině obviněného. Nalézací soud prý proto správně aplikoval zásadu „in dubio pro reo“ a obviněného zprostil obžaloby.

Nejvyšší soud je přesvědčen, že odvolací soud takovýmto paušálním přístupem k odvolání státní zástupkyně a ke způsobu hodnocení všech provedených důkazů jednotlivě i v jejich vzájemných souvislostech rezignoval na své přezkumné povinnosti vymezené v ustanovení § 254 odst. 1 tr. ř. Přestože jinak správně připomněl aktuální judikaturu Ústavního soudu, že zasahovat do hodnocení důkazů provedeného soudem prvního stupně lze pouze tehdy, pokud je takové hodnocení v extrémním rozporu s obsahem provedených důkazů, takový extrémní nesoulad neprávem neshledal, ačkoliv tak učinit mohl a měl.

Dovolací soud samozřejmě nezpochybňuje zásadu, že těžiště dokazování je v řízení před soudem prvního stupně, jehož skutkové závěry je oprávněn doplňovat, popřípadě korigovat jen odvolací soud, který za tím účelem může provádět dokazování (§ 259 odst. 3, § 263 odst. 6, 7 tr. ř.). Stejně tak nezpochybňuje ani shora zmíněná teoretická východiska pro přezkumnou činnost odvolacího soudu. Musí však zdůraznit, že pokud skutkové závěry soudu prvního stupně nemají nezbytně nutnou míru přesvědčivosti a koherence, pokud jsou v extrémním rozporu s obsahem některých provedených důkazů (jejichž část nalézací soud neprávem pominul, příp. zamlčel), pak soud druhého stupně je povinen na takovou situaci reagovat a vyvodit z ní adekvátní trestněprocesní důsledky. To v dané věci odvolací soud neučinil, na rozdíl od svého původního přístupu k hodnocení důkazů nalézacím soudem tentokrát nepostupoval s náležitou důsledností a spokojil se s neúplnými, nevýstižnými, někdy i zkreslujícími, a proto nepřesvědčivými úvahami nalézacího soudu.

Obecně platí, že orgány činné v trestním řízení (tedy po podání obžaloby soud prvního stupně) postupují tak, aby byl zjištěn skutkový stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti, a to v rozsahu, který je nezbytný pro jejich rozhodnutí. Bez návrhu stran objasňují se stejnou pečlivostí okolnosti svědčící ve prospěch i v neprospěch obviněného (§ 2 odst. 5 tr. ř.). Podle zásady volného hodnocení důkazů zakotvené v ustanovení § 2 odst. 6 tr. ř. hodnotí důkazy podle svého vnitřního přesvědčení, založeného na pečlivém uvážení všech okolností případu jednotlivě i v jejich souhrnu. Tato zásada však nesmí být projevem jejich libovůle, resp. svévole. Je nezbytné ji strukturovat do konkrétních komponentů a kritérií. Jedním z nich je transparentnost rozhodování, tedy povinnost důkazní postup vždy vyčerpávajícím způsobem popsat a logicky i věcně přesvědčivým způsobem odůvodnit (srov. přiměřeně nálezy Ústavního soudu ze dne 13. 7. 2000, sp. zn. III. ÚS 464/99, ze dne 24. 11. 2005, sp. zn. I. ÚS 455/05 aj.).

Tento požadavek je součástí nároků kladených na odůvodnění rozsudku (srov. § 125 tr. ř., podle něhož soud v odůvodnění rozsudku stručně vyloží, které skutečnosti vzal za prokázané a o které důkazy svá skutková zjištění opřel a jakými úvahami se řídil při hodnocení provedených důkazů, zejména pokud si vzájemně odporují). Z toho vyplývá, že pokud mezi jednotlivými důkazy existují rozpory, je povinností soudu zhodnotit věrohodnost a pravdivost každého důkazu jednotlivě a poté v

souhrnu s ostatními důkazy, což nesmí činit v obecné rovině, ale vždy ve vztahu ke konkrétní skutečnosti. Citované ustanovení nároky na odůvodnění rozsudku zvýrazňuje zejména pro případy, kdy si provedené důkazy vzájemně odporují. V takové situaci je potřebné klást na soud zvýšené požadavky v souvislosti s vyvozením závěrů o tom, které skutečnosti vzal za prokázané, o které důkazy svá skutková zjištění opřel a jakými úvahami se při hodnocení důkazů řídil.

Požadavky na úplnost, srozumitelnost a přesvědčivost odůvodnění rozhodnutí obecných soudů způsobem umožňujícím jejich přezkoumatelnost formuloval v mnoha svých rozhodnutích i Ústavní soud. Jedním z principů, představujících neopominutelnou součást práva na tzv. fair proces a vylučujících libovůli v rozhodování, je i povinnost soudů svá rozhodnutí řádně odůvodnit (srov. například jeho nálezy ze dne 6. 3. 1997, sp. zn. III. ÚS 271/96, ze dne 21. 7. 2004, sp. zn. I. ÚS 639/03 aj.). Odůvodnění rozhodnutí je nutno pojímat jako vyložení (demonstraci) myšlenkových úvah, jež vedly k výroku rozsudku, přičemž tyto úvahy musí být natolik přesvědčivé, aby samotný výrok mohl co do své určitosti obstát (srov. přiměřeně nález Ústavního soudu ze dne 29. 9. 2003, sp. zn. IV. ÚS 565/2002).

V dané věci především soud prvního stupně nepostupoval v procesu dokazování a zejména hodnocení důkazů tak, jak mu to ukládají shora citovaná ustanovení trestního řádu. Nejvyšší soud se ztotožnil ve všech zásadních bodech s argumenty nejvyšší státní zástupkyně uplatněnými v podaném dovolání, zejména s jejími výhradami vztahujícími se ke způsobu hodnocení důkazů. Proto je také v předchozím textu dostatečně podrobně zmínil, což mu nyní umožňuje na příslušné pasáže (srov. především strany 6 a 7 shora) jen odkázat. Nad rámec výhrad tam uplatněných dovolací soud považuje za potřebné dále zdůraznit:

Již soud prvního stupně měl v průběhu dokazování věnovat daleko větší pozornost okolnostem vstupu obviněného do domu a bytu poškozené, odchodu z něho a opětovného návratu do něho. Z protokolu o ohledání bytu (č. l. 213 a násl.), jakož i z připojené fotodokumentace (č. l. 227 a násl.) se sice v tomto směru podávají jen povšechné informace (kliku na vnější straně vstupních dveří do bytu není slepá, ale klasická, v oblasti zámku jsou dveře nepoškozeny), ale podrobnější informace podal ve své výpovědi svědek Ing. O. F. (č. l. 364 a násl.). Třebaže jde o skutečnosti, které by mohly mít pro rozhodnutí ve věci zásadní význam, krajský soud je ve svém rozhodnutí vůbec necitoval, natož aby je nehodnotil. Svědek totiž mimo jiné uvedl, že jeho obviněný syn přístup do bytu neměl, neboť vyměnili zámek (což bylo kvůli tomu, že původně klíče měl a nechtěl je vrátit). Poškozená, která chodila domů dříve, ponechávala klíče v zámku dveří z vnitřní strany a dveře zamykala; proto když svědek přišel domů, musel zaťukat nebo zazvonit. Tyto údaje svědek doplnil v průběhu hlavního líčení (č. l. 440), když uvedl, že dveře od bytu se zavíraly na kliku a po příchodu domů se zamykaly; při návratu ze služební cesty zjistil, že dveře byly zamčené, ale klíč tam nebyl.

Je-li zmínka o svědecké výpovědi Ing. O. F., je třeba uvést, že se nabízelo jeho ještě podrobnějším výslechem zjistit další okolnosti, které by mohly mít pro rozhodnutí ve věci podstatný význam. Soud prvního stupně například hodnotil ve prospěch obviněného fakt, že nebyl nalezen vražedný nástroj (nejpravděpodobněji nůž), ale již se jmenovaného svědka nedotázal např. na to, zda v domácnosti nějaký nůž po činu postrádal. Přitom lze předpokládat, že svědek by alespoň orientační přehled o počtu a velikosti nožů v domácnosti mohl mít.

Doplňující výslech svědka Ing. O. F. se nabízel i proto, že v dopise založeném na č. l. 593 spisu uváděl celou řadu okolností, které ve svých výpovědích v přípravném řízení ani u hlavního líčení neuvedl. Ponechá-li se stranou jeho přesvědčení o pachateli trestného činu, přece jen měl být znovu a blíže vyslechnut k motivu, který pachatel mohl mít, k okolnostem souvisejícím s provedením činu, jakož i s počínáním pachatele po něm, k sáčku, který byl nalezen na hlavě poškozené, k jeho obvyklému uložení v domácnosti, k zajištěnému provázku (a rovněž k jeho obvyklému uložení v domácnosti), k tomu, zda bylo obvyklé, že poškozená svědkovi telefonovala pokaždé, když ji obviněný

navštívil a požadoval na ní peníze, atd. atd.

Nalézací soud měl daleko pečlivěji posuzovat otázky související s výměnou některých oděvních svršků, kterou obviněný při první návštěvě poškozené uskutečnil. Přinejmenším svědci Z. N. a M. V. uvedli v tomto směru okolnosti, které by měly nalézacímu soudu umožnit učinit jednoznačnou odpověď na otázku, zda důvodem provedené výměny byl, resp. mohl být déšť, nebo zda obviněný k takové výměně měl, resp. mohl mít důvod daleko pádnější.

Druhý z těchto svědků, stejně jako jeho manželka M. V. a její matka D. Č. ve svědeckých výpovědích popsali hádku mezi mužem a ženou, kterou v kritické době slyšeli z bytu poškozené. V průběhu hádky, kterou označili u sousedů F. za „mimořádnou událost“, někteří z nich slyšeli z bytu jak konkrétní slovní projevy (srov. shora), tak i tupé údery (snad deset); po hádce následovalo „podezřelé ticho“. Žádný z nich přitom nevypověděl, že by v následujících minutách či hodinách z bytu poškozené takové zvuky zaslechli znovu.

Jelikož žádný z těchto svědků neslyšel z bytu poškozené bolestivé výkřiky, jak by prý tomu muselo být s ohledem na četné zraňující rány na těle poškozené (celkem šlo o 21 úrazových změn), nalézací soud dovedl, že poškozená nemohla utrpět zraňující rány při své první návštěvě obviněného. Takový jeho závěr naprosto odporuje pravidlům formální logiky. Jestli by se totiž na takovou úvahu přistoupilo, musel by být současně učiněn i závěr, že pokud jmenovaní svědci bolestivé výkřiky poškozené neslyšeli, pak by poškozená v kritické době žádná zranění ani nemohla, resp. neměla utrpět; přitom ale zranění na jejím těle, která mohla být způsobena i v průběhu první návštěvy obviněného v jejím bytě, byla objektivně zjištěna.

Odvolací soud ve svém prvním zrušujícím usnesení důvodně poukázal (srov. stranu 7) na tu část výpovědi obviněného, v níž popsal, kde a v jaké poloze svou matku našel, a v návaznosti na popis nálezu těla poškozené v protokole o ohledání místa činu a při něm pořízené fotodokumentaci uzavřel, že „obviněný nemohl vidět ránu na matčině krku, neboť její hlava se nacházela v převázaném igelitovém pytli a nebyla zakryta dekou, kterou by stačilo odhrnout“. Třebaže nehodnocení této významné okolnosti nalézacímu soudu vytknul, při druhém rozhodování ve věci se již spokojil s odůvodněním, v němž si sice nalézací soud položil řadu otázek (srov. první odstavec na str. 26 odůvodnění jeho rozhodnutí), ale odpovědi na ně nenalezl. S takovým způsobem „hodnocení“ poměrně zásadní otázky v dané věci se ovšem odvolací soud rozhodně spokojit nemohl. Bude proto povinností soudu prvního stupně znovu věnovat pozornost i těmto významným skutečnostem.

Nalézací soud stejně tak bude muset věnovat zvýšenou pozornost objektivně zjištěnému faktu, že obviněný bezprostředně po první návštěvě poškozené měl u sebe její mobilní telefon, z něhož volal již v 19:42:48 hodin z Hotelu M. ve Z., a jednoznačně vyřešit otázku, proč tento mobilní telefon měl u sebe a proč jím mohl disponovat, zvláště když měl u sebe i svůj mobilní telefon (použil z něho SIM kartu). Nejinak tomu musí být i ohledně dalších skutečností zjištěných z výpisu telekomunikačního provozu mobilního telefonu poškozené; důkaz tímto výpisem provedený totiž ani nalézací soud ve svých předchozích rozhodnutích nikterak nezpochybňoval.

Z těchto podstatných důvodů je Nejvyšší soud přesvědčen, že především soud prvního stupně se náležitě nevypořádal se všemi provedenými důkazy způsobem požadovaným v ustanovení § 2 odst. 6 tr. ř. Odůvodnění jeho rozhodnutí pak neodpovídá požadavkům ustanovení § 125 odst. 1 tr. ř. Proto bude jeho povinností všechny provedené důkazy (po jejich doplnění přinejmenším opětovným výslechem svědka Ing. O. F.) znovu hodnotit podle shora zmíněných zákonných kritérií a zvažovat, jaké skutkové závěry lze z provedených důkazů učinit. Ty, které učinil v předchozích svých rozhodnutích, za přesné a úplné považovat nelze. Pak ovšem ani nelze považovat za správný a zákonný ve věci vyhlášený zprošťující rozsudek.

Při novém projednávání věci je soud vázán právním názorem, který v tomto usnesení vyslovil Nejvyšší soud. Protože rozhodnutí soudů obou stupňů byla zrušena v důsledku dovolání nejvyšší státní zástupkyně podané v neprospěch obviněného, může v novém řízení dojít ke změně rozhodnutí v jeho neprospěch.

Z těchto důvodů Nejvyšší soud k dovolání nejvyšší státní zástupkyně podanému v neprospěch obviněného M. F. podle § 265k odst. 1 tr. ř. zrušil usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 18. 1. 2007, sp. zn. 6 To 105/2006, a rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 6. 10. 2006, sp. zn. 2 T 1/2006; podle § 265k odst. 2 tr. ř. současně zrušil také všechna další rozhodnutí na zrušená rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Podle § 265l odst. 1 tr. ř. Krajskému soudu v Brně přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl, neboť již v jeho rozhodnutí došlo ke shora popsáním vadám, čímž byly primárně nastoleny podmínky pro toto rozhodnutí dovolacího soudu.

© EPRAVO.CZ - Sbíрка zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Trestní odpovědnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Oběť trestného činu](#)
- [Dohoda o vině a trestu](#)
- [Zajištění nároku poškozeného](#)
- [Práva obviněného \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Vydání příkazu k dodání do výkonu trestu](#)
- [Neoprávněná činnost pro cizí moc](#)
- [Kvalifikace skutku](#)
- [Odnětí věci rozhodujícímu soudci \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Náhradní trest](#)
- [Výkon trestu](#)